

POMM1083

Suomen kielen ja kirjallisuuden pedagogiikka (5 op)

Tekstien tulkitseminen
Päivi Torvelainen
(osa dioista Heinonen ja Hankala)

Kuvat Pixabaystä

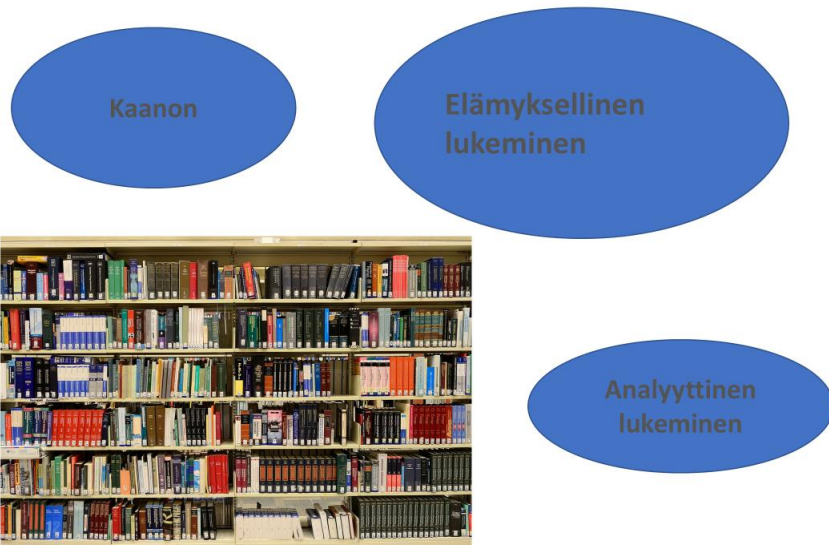
Tänään
tavoitteena

- Perehtyä tekstien tulkitsemiseen lukuinnon herättämisen näkökulmasta

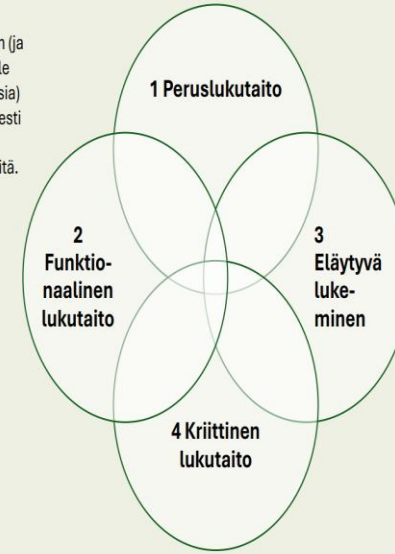
Aiemmin opittua tekstien tulkitsemisesta

Kirjallisuuden opetuksen suuntaukset

Lukutaidon ulottuvuudet – sosiokulttuurinen näkökulma

Sosiokulttuurinen näkökulma: lukeminen (ja kirjoittaminen) eivät ole vain yksilön (kognitiivisia) taitoja, vaan sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneita käytänteitä.

Taitojen kehittyminen suhteessa toisiinsa? Onko jokin ulottuvuus/taito muiden pohjana?

Miten tukevat toinen toisiaan?

Miten kehittyvät suhteessa taustatekijöihin: lukijan ikään, lukuharrastukseen, toimintaan monenlaisissa kieliympäristöissä?

Miten opettaja voi lisätä lukuintoa?

Miten innostat lasta lukemaan?

- Opettaja ja muut läheiset (perhe, isovanhemmat, harrastuksen aikuiset) ovat lukevan aikuisen malleja.
- Lue oppilaille ääneen.
- Luo ympäristö, joissa kirjoihin on helppo tarttua.
  - esittele oppilaille kirjoja ja lue niistä otteita ääneen (kirjavinkkaus)
  - tarjoa paljon valinnanvaraa (-> huomioi lasten erilainen lukutaito)
  - järjestä näyttely, johon jokainen tuo lempikirjojaan
  - anna aikaa ja tilaa lukemiselle
- Älä kontrolloi aina lukemista (läksy, raportti, koe, tietopohjaiset kysymykset).
- Hyväksy erilaiset tulkinnat: älä etsi ”oikeaa vastausta” vaan ole kiinnostunut oppilaiden reaktioista tekstiin.
- Suosi vuorovaikutuksellisia kirjallisuuden käsittelytapoja (parilukeminen, lukupiirit)
- Tee lukemisesta toimintaa (esim. draama, käsityö, liikunta, piirtäminen, askartelu)

Kuuma tuoli -harjoitus

- Kuuma tuoli tarkoittaa työtapaa, jossa ryhmä haastattelee henkilöä.
- Jokainen käy vuorollaan kuumassa tuolissa ja haastattelijoiden tavoitteena on selvittää, millainen lukija kuumassa tuolissa istuja on. Haastattelija saa esittää kaksi kysymystä.

Opettajan oma lukijuus ”lukijuushistoria” -> opettaja lukevan aikuisen mallina

- Milloin opin lukemaan?
- Miten lukutaitoni on kehittynyt?
- Mitä muistan koulun lukukokemuksista?
- Millainen lukija olen nykyisin?
- Mitä luen? Missä luen? Miten käytän aikaa lukemiseen?
  - Suosikki- ja inhokkirjani
  - Parhaimmat ja pahimmat lukukokemukseni
  - Lukuhaasteeni nyt
- Miten hyödynnän omaa historiaani lukemisen opettajana?
- Mitä omasta lukijuudestani kertoisin oppilailleni?

Case Keinutie

Nelosluokka luki yhdessä yli tuhat kirjaa – Oppilaat listasivat, miksi lukeminen kannattaa

25.1.2019 2:00

Kakkosluokan aikana oppilaat lukivat yhteensä 200 kirjaa ja kolmannella luokalla yli 400 kirjaa. Nyt neljännen luokan aikana luettuja kirjoja on jo yli 400, vaikka lukuvuosi on juuri ylittänyt vasta puolivälin.

Tuhannen kirjan rajapyykin luokka saavutti 9. tammikuuta.

Koulut | Kontulalaisen koululuokan lapset puhuvat kahtatoista äidinkieltä ja loistavat opettajan mukaan oppimistuloksissa – Taustalla yksi väittely ja yli 3 500 kirjaa

20.11.2020 6:14

3 553. Niin monta kirjaa Keinutien ala-asteen 6B on yhteensä lukenut haastattelupäivänä. Tämän jutun ilmestyessä ollaan varmasti lähempänä lopullista päämäärää eli lukua 5 000.

Itsenäisyyspäivä | Kontulalaisen koulun opettaja sai luokkansa ahmimaan kirjoja ja jättämään puhelimet pois – Kutsu Linnan juhliin tuli silti ”aivan jättävänä yllätyksenä”

📖 Tilaajille 6.12.2024 2:00

Värikkäät folioilmapallot seisovat aivan tavallisen, joskin iloiselta sekamelskalta näyttävän luokkahuoneen seinustalla. Niissä komeilee luku 10 000.

Pallot juhlistavat Helsingin Kontulassa sijaitsevan Keinutien koulun neljännen luokan saavutusta eli luettujen kirjojen määrää. Lukemaa on seurattu siitä lähtien, kun oppilaat aloittivat ensimmäisen luokan.

Luokanopettaja **Johanna Lehtinen** päivittää liitutaululle piirretyn sydämen sisään joka päivä ajantasaisen kirjamäärän.

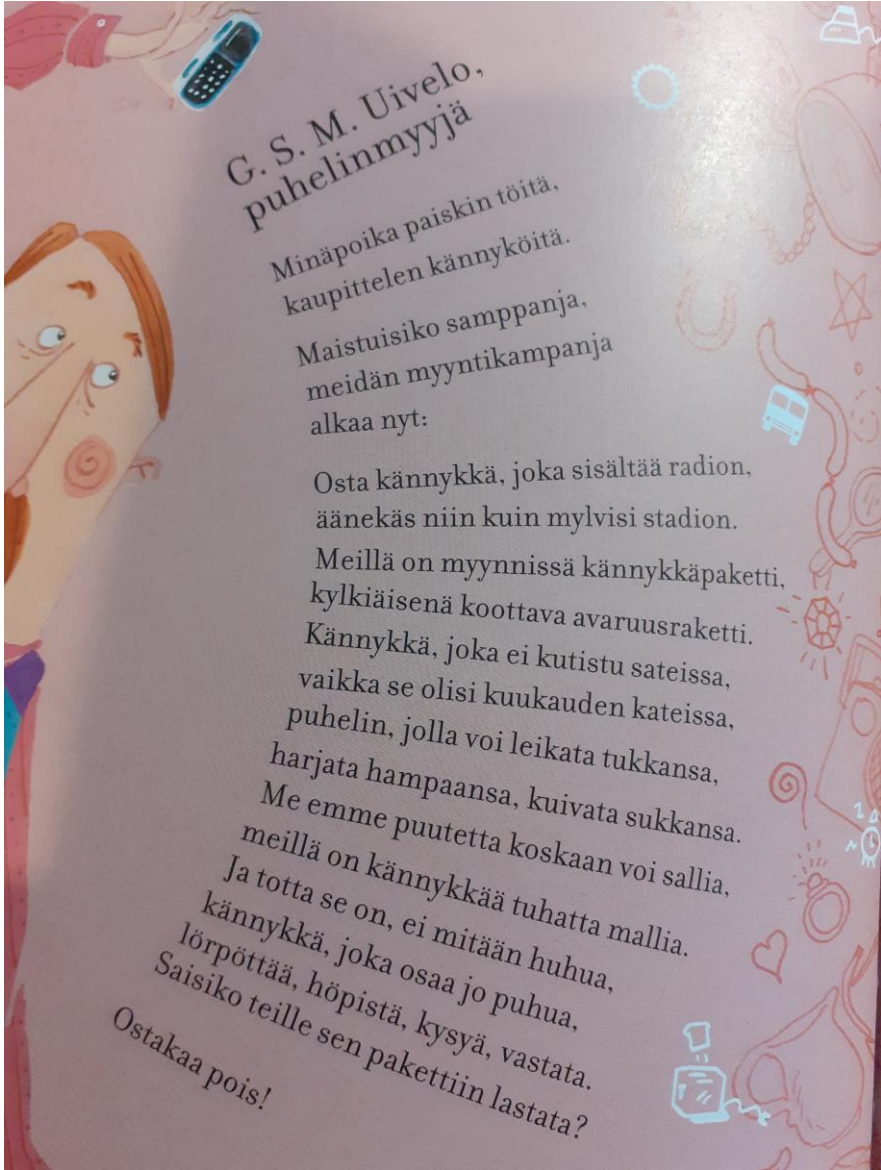
Maaginen 10 000 luetun kirjan raja ylittyi marraskuussa. Jo seuraavana päivänä talaluvun rikkoutumisesta luku oli kasvanut 62:lla.

Luokalla on 22 oppilasta. Se tarkoittaa, että vuorokaudessa jokainen ehti lukea keskimäärin lähes kolme kirjaa.

Oppilaat saavat itse valita, mitä kirjoja lukevat, mutta tavoitteena on lukea 40 sivua päivässä. Huoltajat kuittaavat lukuläksyt tehdyksi.

Tuuli Rantasalo HS

6.12.2024 2:00

G. S. M. Uivelo,
puhelinmyyjä

Minäpoika paiskin töitä,
kaupittelen kännyköitä.

Maistuisiko samppanja,
meidän myyntikampanja
alkaa nyt:

Osta kännykkä, joka sisältää radion,
äänekäs niin kuin mylvisi stadion.

Meillä on myynnissä kännykkäpaketti,
kylkiäisenä koottava avaruusraketti.

Kännykkä, joka ei kutistu sateissa,
vaikka se olisi kuukauden kateissa,
puhelin, jolla voi leikata tukkansa,

harjata hampaansa, kuivata sukkansa.
Me emme puutetta koskaan voi sallia,

meillä on kännykkää tuhatta mallia.
Ja totta se on, ei mitään huhua,

kännykkä, joka osaa jo puhua,
lörpöttää, höpistä, kysyä, vastata.

Saisiko teille sen pakettiin lastata?
Ostakaa pois!

- Lue runo ja päätä, mitä pidät runosta.
- Keksi yksi perustelu.

Teppana Muistoperä, valokuvaaja

Olen valokuvaaja,
kuljen pitkin rantaa.
Olen vanha, mutta jaksan
kamerani kantaa.

Aurinko on taivaalla,
tuuli tyyntyy, huokaa.
Taivas mereen heijastuu.
Se on silmänruokaa.

Päivittäin sen kuvaan,
ja joka ainut kerta
kamerani uumenissa
kannan aavaa merta.

- Keksi Teppanalle yksi kysymys.

Isä-poika-yhdistelmä

Rauha Rämpääjä tuijotti ikkunasta ulos. Harmaa pilvikerros oli pysähtynyt auringon eteen.

- Ei tunnu kesältä, vaikka kohta on jo heinäkuu, Rauha huokaisi. - Miksei aurinko voi näyttäytyä? Missä se lymyilee? Se säästelee itseään - niin kuin minä mansikkaleivosta.

- Minä söin heti omani, Risto sanoi. - Mikset sinä syö?

- Taidan syödäkin! sanoi Rauha, otti leivoksen rasiasta ja ahmi sen saman tien. Sitten hän lysähti sohvalle.

- Nyt on taas tylsää, hän huokaisi. - Tapahtuuko tänä kesä-

- Päättä asteikolla 1-10, miten mielenkiintoiselta kirja vaikuttaa.
- Keksi perustelu numerolle.

Draama apuna käsittelyssä

2. KUUMA TUOLI

Tavoitteet: Eläytyä toisen osaan ja kysymysten tekeminen.

Luetun kirjan tai katsotun elokuvan henkilö istutetaan kuumaan tuoliin. Eli yksi oppilas ottaa kyseessä olevan henkilön roolin, istuu tuoliin ja muut kyselevät häneltä, miksi hän toimi kuten toimi. Oppilas vastaa kuten ko. fiktiivinen henkilö vastaisi.

4. PIKADEITTI

Tavoitteet: spontaani kontaktin ottaminen, omasta kokemuksesta kertominen ja oman mielipiteen muodostaminen.

Avataan keskustelu luetusta kirjasta, katsotusta elokuvasta tai tehdystä retkestä: "Mitä pidit..."

Luokasta muodostetaan kaksi ympyrää, joista toinen kulkee vastapäivään ja toinen myötäpäivään. Kuljetaan musiikin tahdisa tai ilman. Opettaja sanoo seis, jolloin oppilaat pysähtyvät ja kääntyvät vastakkain. Kohdalle sattuneen kanssa keskustellaan annetusta aiheesta.

3. MIELIPIDEJANA – SEISO MIELIPITEESI TAKANA

Tavoitteet: rohkaistua ilmaisemaan oma mielipide muille.

Mitä mieltä olet luetusta uutisesta, kolumnista tai kirjasta? Luokkaan rakennetaan mielipidejana.

Oppilaat valitsevat janalta jommankumman ääripäistä tai lievemman mielipiteen ääripäiden väliltä. Jokainen asettuu valitsemaansa kohtaan janaa.

Oppilaat perustelevat yhdellä lauseella, miksi valitsi kyseisen kohdan mielipidejanalta.

Janan ääripäitä: hyvä – huono, jännittävä – pitkäväteinen, mielenkiintoinen – tylsä. Ääripäihin kannattaa kiinnittää lappu, jossa lukee ko. mielipide.

<https://www.sanomapro.fi/draamaresepteja-peruskouluun/>

Pedagoginen luovuus liikkeelle

- Valitkaa edellisistä tekstinäytteistä yksi ja keksikää mahdollisimman monta erilaista tapaa, miten tekstiä voisi käsitellä luokassa
  - Kirjoittaen
  - Piirtäen
  - Käsityöitä tehden
  - Liikkuen
  - Musisoiden
- Kirjoittakaa ideanne muistiin ja palauttakaa muistiinpanot Pedanetin palautuslaatikkoon
- Katsokaa ideoita
  - Lukemosta (ks.seur dia),
  - ed. dian materiaali <https://www.sanomapro.fi/draamaresepteja-peruskouluun/>
  - Pedanetin Aineistoja-sivustolta

LUKUPIIRI YHDESSÄ

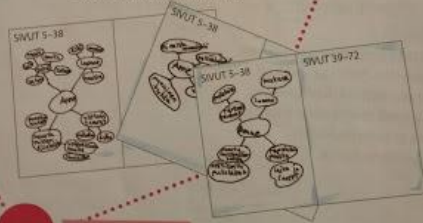
1. Koulussa

- Muodostakaa 3–4 hengen ryhmä, jonka jäsenet lukevat saman kirjan.
- Taitelkaa paperista lukupiirivihkoset.
- Kirjoittakaa kanteen kirjan ja kirjailijan nimet. Voitte myös piirtää kirjaan liittyvää kuvaa.
- Jakakaa kirja neljään luku-urakkaan. Kirjoittakaa kunkin luku-urakan sivunumerot lukupiirivihkosen sivuille.
- Sopikaa, milloin lukupiiri kokoontuu seuraavan kerran, esimerkiksi viikon päästä.

2. Kotona

- Lue luku-urakka.
- Tee lukupiirivihkosen ensimmäiselle sivulle ajatuskartta päähenkilöstä.

3. Koulussa

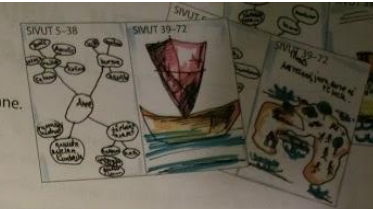
- Esitellää ajatuskartat toisillemme.
- Sopikaa, milloin tapaatte seuraavan kerran.

4. Kotona

- Lue luku-urakka.
- Valitse yksi kirjan tapahtumapaikoista.
- Kuvaile paikkaa viidellä virkkeellä tai piirrä siitä kuva.

5. Koulussa

- Esitellää valitsemanne tapahtumapaikat toisillemme.
- Sopikaa, milloin tapaatte seuraavan kerran.

6. Kotona

- Lue luku-urakka.
- Valitse mielenkiintoinen kohta lukemastasi. Harjoittele lukemaan se ääneen muille.

7. Koulussa

- Lukekaa valitsemanne kohdat ääneen.
- Keskustelkaa lukemistanne kohdista.
- Sopikaa, milloin tapaatte seuraavan kerran.

9. Koulussa

- Kertokaa ja perustelkaa mielipiteenne kirjasta.
- Arvioikaa, miten lukupiiri onnistui. Käyttäkää apuna sivun 168 vinkkejä. Kirjoittakaa arvio lukupiiristä lukupiirivihkosen takakanteen.

SIVUT 106-149
Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea. Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea. Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea.

SIVUT 106-149
Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea. Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea. Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea.

SIVUT 106-149
Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea. Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea. Kirja on mielenkiintoinen ja se on hyvä lukea.

Tutustumisen arvoinen <https://lukemo.fi/>

LUKEMO

Etsi lukemista Lukemosta.

UUSIMMAT LASTENKIRJAT

Salainen paikka : tarinoita ystävydestä

Me Siiliset
Laakso, Hannu, kirjoittaja,
valokuvaaja.

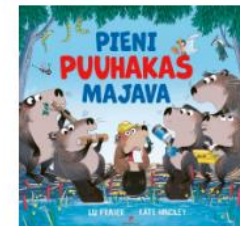
Tusen timmar tystnad
Gyllenberg, Matilda,
kirjoittaja.

Lohikäärme, joka ei
osannut lentää
Katajavuori, Riina,
kirjoittaja.

Mitä tapahtui, Luka?
Vanhatalo, Ulla, kirjoittaja.

Pieni puuhakas majava
Fraser, Lu, kirjoittaja.

kirjastoyhteistyön lisäksi

- Lukemo on Lastenkirja-instituutin ylläpitämä sivusto, joka esittelee uusimmat lasten- ja nuortenkirjat tietokirjoista kaunokirjallisuuteen.
- Voit hakea eriaiheisia kirjoja hakutoiminnolla.
- Sisältää myös Lasten ja nuorten oma ääni -sivut.
- ”Sivuilta löydät kirjavinkkejä, vinkkivideoita, kirjoituksia ja fanitaidetta, jotka ovat kaikki lasten ja nuorten itse tekemiä.”

LAJI

- Helppolukuiset kirjat
- Kertomukset
- Kuvakirjat
- Lastenromaanit
- Nuortenromaanit
- Novellit
- Näytelmät
- Nuorten aikuisten kirjat
- Paksulehtiset kirjat
- Runot
- Sadut
- Sarjakuvat
- Selkokirjat
- Tietokirjat

KIELET

- Kaikki
- Suomi
- Englanti
- Ruotsi
- Saame
- Karjala
- Romani

Ty

AIKARAJAUS

Alkuvuosi Loppuvuosi

KOTIMAISET KIRJAT

- Näytä vain kotimaiset kirjat

Ei aina kirja-arvostelua....

Kirjatrailerit

- Kirjatraileri on tapa kertoa kirjasta, käsitellä omaa lukukokemusta ja houkutella muita lukijoita kirjan ääreen. Trailerin voi tehdä monin tavoin. Yhteistä on lyhyt muoto sekä monimediainen kerronta: video- ja kuvakerronnan, tekstin, kertojaäänen ja/tai musiikin yhdistely.
- Kirjatraileri ei ole kirja-arvostelu. Traileri ei ole tiivistelmä kirjan juonesta, vaan kertoo vain vähän – jotain kiehtovaa kirjan tapahtumista, tapahtumapaikasta ja päähenkilöstä. Kirjatraileri kertoo paljon myös lukijasta ja siitä, miten hän itse koki kirjan.

Kirjavinkkaus

- [Ohjeita opettajille kirjavinkkaustuokion järjestämiseen - Lue Lapselle](#)